

AZ ISTVÁNMEZŐ REHABILITÁCIÓS PROGRAMJÁHOZ
KAPCSOLÓDÓ VÁROSÉPÍTÉSZETI KONCEPCIÓ KIALAKÍTÁSA (BOK)
TERVPÁLYÁZATI MŰLEÍRÁS

TARTALOMJEGYZÉK

MŰLEÍRÁS

1. VÁROSSZERKEZETI ÖSSZEFÜGGÉSEK

1.1 HELYTÖRTÉNET

2. MEGLÉVŐ ÉPÜLETEK ÉRTÉKELEMZÉSE, JAVASLATOK

3. TERVEZETT ÁLLAPOT

3.1 VÁROSÉPÍTÉSZETI KONCEPCIÓ

3.2 ÚJ LABDARUGÓ STADION

4. KÖRNYEZETALAKÍTÁS

5. KÖZLEKEDÉSI KAPCSOLATOK

MŰLEÍRÁS MELLÉKLETEK

1. TÖMEGKÖZLEKEDÉS

2. PARKOLÁS

3. MEGKÖZELÍTÉSI IRÁNYOK

4. ÜTEMEZÉS

5. A „DOMB”

Az Istvánmező rehabilitációs programjához kapcsolódó városépítészeti koncepció kialakítása (BOK) tervpályázati műleírás

1. VÁROSSZERKEZETI ÖSSZEFÜGGÉSEK:

1.1 HELYTÖRTÉNET:

Az Istvánmező helyén az 1870-es szabályozási terven még bérelhető városi földterületek láthatóak, amelyeknek a telekosztása a Thököly út (akkori Csömöri út) mentén a későbbi építési telkek alapjául szolgálhatott. A Népstadion helyén ekkor homokbánya található. Istvánmező a XIX. század végén kapta nevét a tőle északra elterülő Herminamezővel együtt, mely nevek József nádor iker gyermekeinek emlékét őrzik. István, aki egyébként az utolsó nádor volt, a mai Ajtói Dürer sor és a rajta az 1900-as évek elején létesített István Gimnázium (ma Szent István Gimnázium) névadója is volt. Míg Herminamező napjainkra szinte teljesen beépült, addig Istvánmező nagy része, a rajta elhelyezett nagyterületű sportlétesítményeknek (először Lóversenypálya, majd Népstadion a kapcsolódó létesítményeivel) köszönhetően, nem került felparcellázásra. Istvánmező területén az utolsó városias lakóbeépítés a 2000-es évek elején történt a Thököly út mentén, amely sajnálatos módon ebből az irányból teljesen lezárta a „mező” és a sportlétesítmények látványát.

1910-es térkép részlete

1930-as térkép részlete

2. MEGLÉVŐ ÉPÜLETEK ÉRTÉKELEMZÉSE, JAVASLATOK:

2.1 PUSKÁS FERENC STADION: Értékes, műemléki védettségre érdemes, építésének korát híven tükröző épület. Felújítása után atlétikai stadionként, illetve edzőpályaként fog tovább szolgálni. A korszerűsítés során érdemes megfontolni a nézőtér legalább egy részének lefedését is.

A szoborparkra és a stadion – dromosz – sportaréna tengelyre vonatkozó védettség véleményünk szerint megkérdőjelezhető. Az Aréna felépülésével – bár az elvileg reagált a tengelyre – a dromosz felvezető-fogadó szerepe megszűnt. A diktatúra korszakát idéző, építészeti szempontból merev és idejétmúlt kompozíció sokakban negatív reakciókat kelt. A szobrokat ugyanakkor a BOK területén belül áthelyezhetőnek tartjuk. Javaslatunk szerint egy kevésbé exponált helyen, ugyanakkor a Puskás Stadionhoz szorosan kapcsolódva kerülnek elhelyezésre, szegélyezik a nyugati oldalán futó íves sétányt, szembeállítva a monumentális pilonsorral.

2.2 MILLENÁRIS VELODROM: Megtartandó, felújításra érdemes épület. A rendelkezésre álló területen a nemzetközi versenyekhez szükséges nézőszám biztosítható, de tekintettel az autós megközelítés korlátozott lehetőségeire és a szűkös helyre, az előírt parkolószámot érdemes részben a létesítményen kívül megadni. Hosszú távon javasoljuk a Velodrom fedett kialakítását, a nézőtér 6000 főre való bővítését. A bővítés során integrálnánk a meglévő védett fejeződést az új kompozícióba. A pályát lefedő tető emelkedésével és süllyedésével finoman követné az alatta futó pálya mozgását.

2.3 KÖRCSARNOK: Komoly felújításra szoruló, de jó adottságú épület, sajnos akadályozza a leendő 65 000-es labdarugó stadion UEFA standardok szerinti elhelyezését. Megtartása csak akkor lenne lehetséges, ha a kapacitás 45 000 körülire csökkenne.

2.4 GYAKORLÓ JÉGCSARNOK, MAGYAR SPORTOK HÁZA: hosszabb távon is megtartandó. A Jégcsarnok esetében távlatban felmerülhet az új uszodához közeli (Szabó József utca és a Dózsa György út sarok), komoly üzemeltetési nyereséggel járó elhelyezés.

2.5 NEMZETI SPORTCSARNOK: Értékes, felújításra érdemes, bővíthető épület.

2.6 KISSTADION: Rossz műszaki állapotú, elavult építmény, bontásra javasolt.

2.7: JÁTÉKCSARNOK, JÉGSZÍNHÁZ, KSI CSARNOK ÉS FEDETT USZODA: Vegyes színvonalú és állapotú épületek, de egyelőre megtartásukat javasoljuk. Hosszú távon a Dózsa György út – Istvánmezei út - Szabó József utca meghosszabbítása által határolt tömb beépítését – a sport funkciót megtartva – érdemes újragondolni. A nagy parkos sportterületről leszakadva ez a tömb városiasabb sűrűségű lehetne, a BOK-ot kiszolgáló intézményekkel, irodákkal.

2.8: FEDETT ATLÉTIKAI PÁLYA: Az új stadion szempontjából nagyon rossz helyen jött létre, legkésőbb annak átadásig át kell helyezni. Javaslatunk szerint az új uszoda és a Velodrom közötti terület lenne a megfelelő a számára.

2.9: SYMA-CSARNOK: Minden szempontból kilóg a meglévő épületegyüttesből, építészeti értéket nem képvisel. Akadályozza az új labdarugó stadion építését, bontandó épület.

2.10 NÉPSTADION EGYKORI FOGADÓÉPÜLETE: Védelem alatt álló, megtartandó épület.

2.11 MÁV ÜZEMI CSARNOK: Fővárosi védelem alatt álló vasúti épület. Ha a II. ütemben megépül a vasúti területen a zöldtetővel fedett parkoló, a csarnok közfunkciót kaphat (pl. kiállítótér), amely a parkból megközelíthető.

2.12 DANUBIUS HOTEL ARÉNA: A sportszálló - mérete révén - komoly anyagi értéket képvisel, ugyanakkor léptéktelensége városépítészeti szempontból komoly problémát jelent. Áthelyezésére rövidtávon nyilván nincs lehetőség, hosszú távon viszont sokat javítana az Istvánmező megjelenésén és használhatóságán, ha nem maradna benne egy kontrol nélküli korszak zárványaként. Eltűnésével az Aréna körüli platót is kulturáltan be lehetne fejezni. Új és megnyugtatóbb helye pl. az új uszodától nyugatra eső tömbben lehetne.

3. TERVEZETT ÁLLAPOT:

3.1 VÁROSÉPÍTÉSZETI KONCEPCIÓ:

A mára már szinte csak az Istvánmezei út nevében rejtőző Istvánmezőt helyre állítani, és hosszú távon megőrizni, mint a város történetileg és identitásában fontos terület egységét. A városszerkezet adott, de átértelmezésre szorul, és erre az új stadion - amely méreténél és jelentőségénél fogva teljesen átrendezi az erőviszonyokat – lehetőséget teremt.

Istvánmezőt a főváros új zöldterületeként képzeljük el, a mezőben álló, változatos formájú és színű építményekkel, melyek a természetet, a „VIRÁGOS MEZŐT” idézik a túlépített, nagyvárosi környezetben. Istvánmező így szervesen egészíthetné ki a Városliget, Kerepesi úti temető, Népliget összefüggő zöldterületi rendszerét, ami a főváros legsűrűbben beépített tömbjeinek, az ún. „Csikágónak” a közvetlen közelében különösen indokolt lehet. Merev, életidegen kompozíció és tengelyes felvonulási területek helyett, humánus emberi környezetet, nőtt jellegű beépítést javasolunk. A megközelítést a lehető legnagyobb mértékben tömegközlekedésre és kerékpárra alapozzuk, parkolóhelyeket csak a jogszabályban előírt minimum szintjén terveztünk, ilyen méretű tömeg mozgatása egyébként is csak egyedi és eseti intézkedésekkel oldható meg.

Jellegét tekintve ez a „MEZŐ” egyszerre:

- Hatalmas sportpark, ahol a gyalogosok szintjén a zöldfelület dominál.
- Nyitott közterület, amelynek használata időben korlátozott, de a rendezvények között a város lakóit éppúgy szolgálja, mint a sportolókat.
- Reprezentatív, világversenyek rendezésére alkalmas olimpiai központ, amelyben korszerű, minden nemzetközi standardnak megfelelő épületek állnak rendelkezésre.

A koncepció megvalósításának városépítészeti eszközei:

- A mai körülmények között lehetséges legnagyobb zöldfelület kialakítása új területek (Novák piac, MÁV területek) bevonásával, a sportintézményhez való kapcsolásával, ami egyébként a pályázati kiírásnak is meghatározó szempontja volt.
- A kialakuló nagy, összefüggő zöldterület szintben és térben való megmozgatása (mesterséges domborzat), a létrejövő új térszintek alá minél több funkció elrejtése.
- A kiemelkedő dombok néhol mélyedéseket is rejtnek (Stadion-szálló bejárati szintje, műemléki vasútterület) az épületek és működésük fenntarthatósága érdekében,
- A városias beépítés és az istvánmezei táj („mező”) az északi oldalán egy határozott vonal mentén, az általunk vegyes forgalmúnak javasolt Szabó József utca mentén vált. A harmadik ütemben a Nemzeti Sportcsarnok és a Magyar Sportok Háza tömbjében a mostaninál sűrűbb, urbánusabb karakterű beépítést tartanánk jónak, pótlendő a rosszabb műszaki állapotú épületeket, beleértve a Körcsarnokot is.
- A Stefánia út, Kerepesi út és a MÁV területek irányából a „virágos mező” látványát semmi nem zavarhatja, előnytelen lenne, ha az új stadiont bármi is takarná. A fejlesztési terület jellegében zöldfelület maradjon (ez utóbbi azért is fontos, mert a vasút és a Népstadion vizuális kapcsolata mindig is bensőséges volt, ami a fővárosba érkezésnek fontos momentuma, de a Kerepesi út kiemelt új közlekedési csomópontjáról is ugyanez elmondható).
- Istvánmező városépítészeti megjelenését a zöld dombokon túl az épületek szabálytalan elhelyezése, természetes formái, változatos színei és különböző léptékei jellemzik, amibe jól illeszkedik a dromosz általunk javasolt újraértelmezése is.
- A lehetséges helyeken facsoportokkal, fasorokkal változatossá tett zöldfelületek intenzitását növeli, ha rajta minél kisebb tömegű épületek helyezkednek el, ezért minden új épületnek jelentős részét a zöld, vagy zöldtetős dombba süllyesztettük, és az épületek megjelenését igyekeztünk minél transzparenssebbé tenni.

Rövidtávon a Dózsa György út nem zavarja a stadionok használhatóságát, ugyanakkor lényegesen kedvezőbb helyzet alakulna ki hosszú távon, ha nem a mostani helyen kötne be a Kerepesi útra, hanem a vasúti terület fölött átvezetve, az Asztalos Sándor úti kereszteződéshez érkezne, vagyis egy szakasza belső feltáró úttá válna. A budapesti közlekedésfejlesztési koncepcióban szereplő változat helyett javasoljuk a Novák Piac telkén tervezett új parkoló mögötti átvezetést, amely a jelenlegi vasútvonallal párhuzamosan futna.

Istvánmező pályázatunk által vizionált végső állapota jól elkülöníthető, önállóan is működőképes lépésekben, és ezért a rendelkezésre álló anyagiak függvényében, ütemezhetően valósítható meg (lásd mellékletek). A BOK teljes kiépítése után (20 éves távlat) érdemes lesz a Stadion-szállót, a Jégcsarnokot és a védett vasúti épületet újraértékelni.

3.2 ÚJ LABDARUGÓ STADION:

A létesítményt a Puskás Ferenc Stadion és a Sportaréna között kell elhelyezni (máshol nem is lehetne). A nemzetközi előírások, illetve ajánlások ideális esetben 18 és 24 hektár között határozzák meg a tervpályázati programban megadott méretű stadion helyigényét. Ilyen méretű szabad terület meglévő városszövetben csak kivételes esetben áll(hat) rendelkezésre, a legnehezebb feladat ezekben a tervezési feladatokban a helyszűke, illetve az ebből adódó problémák feloldása. A kiírás szerint a teljes tervezési terület 38.8 hektár, de ez a BOK egésze, a leendő futball aréna csak egy elem - igaz a legnagyobb - a központon belül, ahol majdnem minden sportág jelen van.

Az UEFA 5 kategóriás, 65 000 fő befogadó képességű stadionok befoglaló mérete a nemzetközi előírásokból következően alig változtatható, tájolása, biztonsági előírásai és funkcionális felépítése erősen kötött. Egy kisebb, 45 000-es létesítmény telepítése minden további nélkül megoldható lenne Istvánmezőn, de az eggyel nagyobb nagyságrend kifogástalan működése CSAK AKKOR BIZTOSÍTHATÓ, HA AZ ALÁBBIK TELJESÜLNEK:

- A biztonságos megközelítést és kiürítést lehetővé tevő terület minden irányba kinyílik, és minimum kétszintessé válik, vagyis duplázódik a stadion közvetlen környezetében.

- Bár nem része a tervezési területnek, de a Budapest Sportarénát és az azt körülvevő területet be kell vonni, hozzá kell csatolni a stadionhoz, mert a kettő integrálása egymást segíti és erősíti, bővítve a rendelkezésre álló helyet.
- A parkolás nagyobb részét (szurkolók) nem szabad ráterhelni az épületre magára, csak a feltétlenül szükséges rész (VIP, kiszolgáló személyzet, sajtó, stb.) kapcsolódhat közvetlenül a stadionhoz.
- A SYMA-csarnok, a Körcsarnok, a fedett atlétikai pálya és a szoborpark bontásra, vagy át-helyezésre kerül, mert a mérkőzések és rendezvények több tízezres tömege, illetve ennek a tömegnek a biztonságos, nemzetközi elvárásoknak is megfelelő mozgatása, irányítása nagy szabad területet igényel.

Az új stadion nagyon tudatosan nem illeszkedik és nem is kapcsolódik az 50-es években kialakult, a dromosz által is erősített tengelyhez. Éppen ellenkezőleg, az ideálisnak tekintett tájolást tartva, szabadabb kompozíciós lehetőségeket kerestünk. A Kerepesi út felé való elmozdítással a stadion kevésbé feszül be a két meglévő létesítmény közé, szerepével és méretével arányosan hangsúlyos mozdulattal fordul a fő érkezés irányába és nagyvonalú főbejárattal megmutatja magát a városnak. Ez a nyitás ráadásaként oldja Istvánmező mostani szigetszerűségét.

Beépítettségi mutató (tervezett – II. ütem): 35 %

Zöldfelületi mutató a II. ütemben: 30, lombkorona szinten 33.5 %

Parkolóhelyek száma: 9600, 3 ütemben (4000+5000+600)

Stadion becsült alapterülete összesen: 35 000 + 30 000 (kiszolgáló terület) m²

Úszó- és Vízilabda Centrum: 7500 + 5000 (nézőtér) m²

4. KÖRNYEZETALAKÍTÁS:

A terület szabadtereinek struktúrája nem építhető fel vagy méretezhető a szokásos alapelvek mentén. A terület funkciójából kettős térhasználati intenzitás adódik. Egyik esetben viszonylag kis létszámú használó jelenik meg a terület kiterjedéséhez viszonyítva, míg a jelentős rendezvény vagy akár több ilyen egybeesése esetén extrém mennyiségű látogató érkezik. Tervünk e két területhasználati igény mentén alakítja a koncepcióját. Az átlagos mindennapi terhelésre sok közhasznú sportfunkció elhelyezésével, míg a rendezvényekre nagy, átlátható burkolt felületekkel, terekkel. E kettőségben lévő kontrasztra épül a külső tér használatának sokszínűsége. A burkolt, szövetszerűen összefonódó felületek között sejtyszerű szigetekként helyezkednek el a programozott zöldfelületi egységek.

5. KÖZLEKEDÉSI KAPCSOLATOK:

A stadionok környezetében a meglévő jelentős kapacitású közösségi közlekedési hálózati kapcsolatokon (2. metróvonal, 1-es villamos, 75, 77, 80-as trolibuszok, BKV és helyközi – távolsági autóbuszvonalak) kívül a fejlesztési tervek két vonalon tartalmazzak fejlesztést:

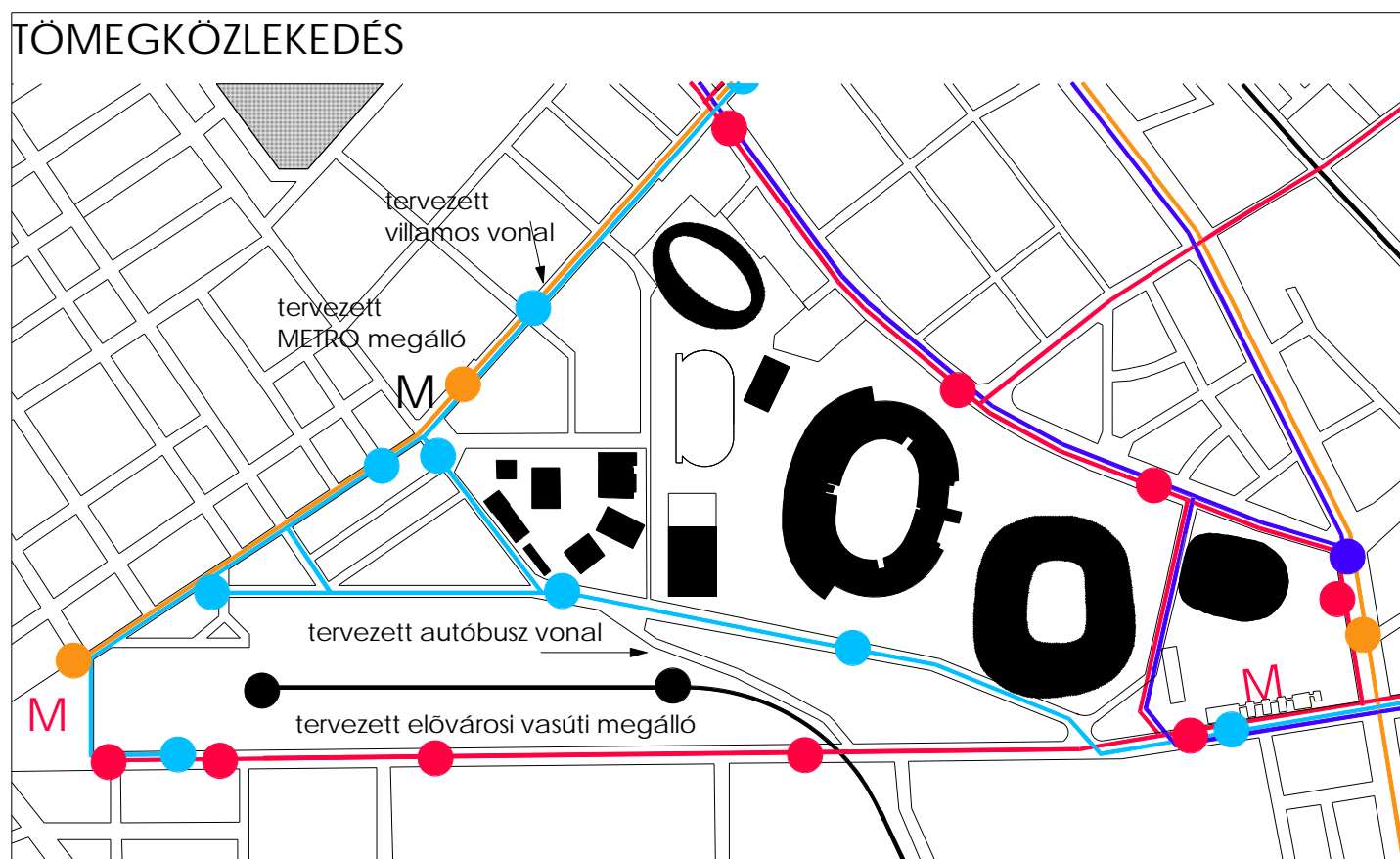
- A Keleti pályaudvar vezető vágányok Dózsa György út felőli oldalán elővárosi megálló építésével az utasforgalom számottevő része bonyolítható le.

- A Thököly úton a távlati tervek a 4-es metró kiépítésével, ezt megelőző ütemben középen vezetett tömegközlekedési sáv kialakításával számolnak.

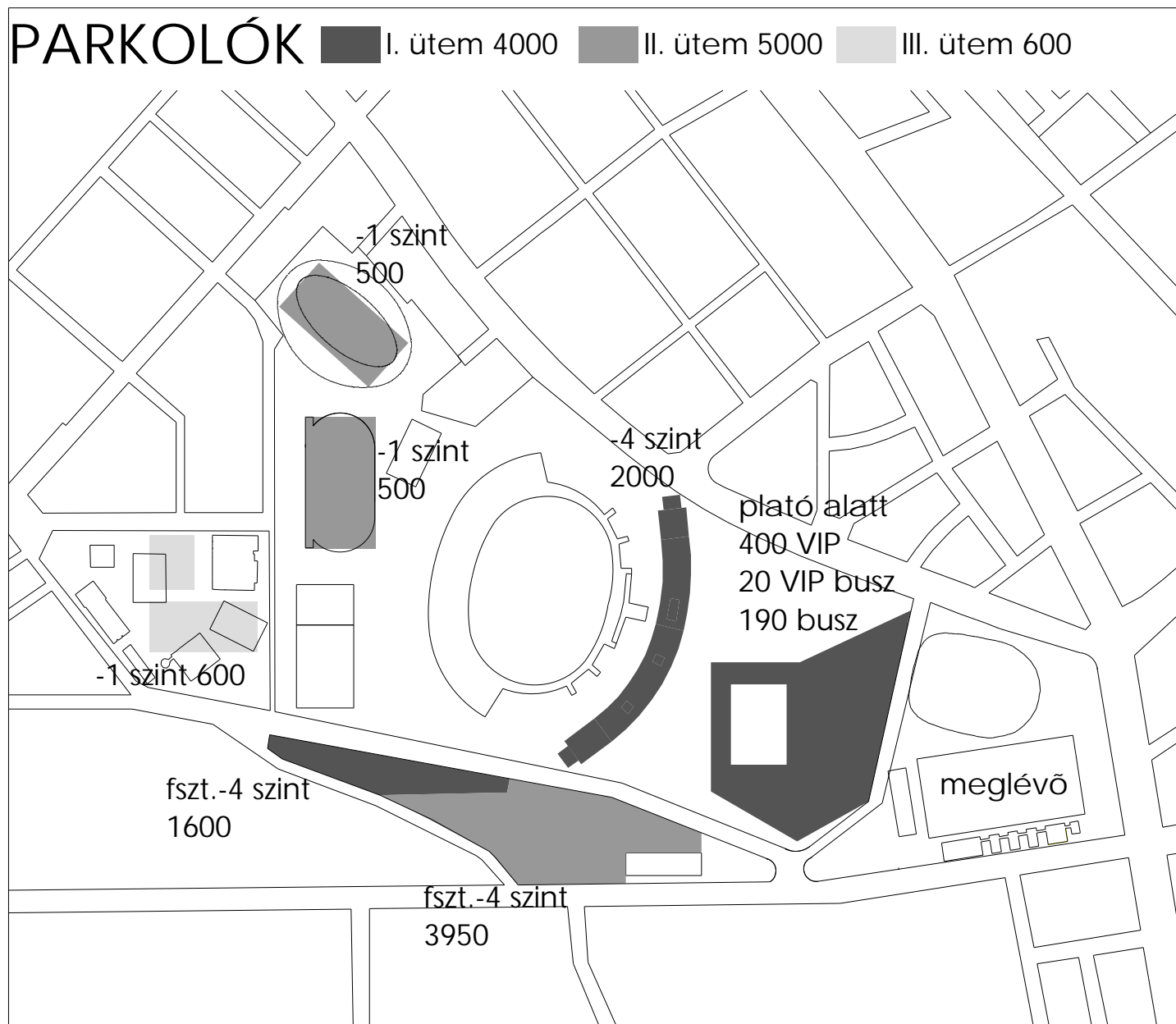
A közúti kapcsolatok jelentős kapacitásbővítése nem várható, a meglévő, összehangolt jelzőlámpás csomópontokon a tervezett létesítmények többlet – forgalmát csak csúcsidőszakokon kívül, vagy különleges intézkedésekkel lehet lebonyolítani. A Dózsa György úton a Kerepesi út felé tervezett új kapcsolat (Asztalos Sándor utcához) megvalósítása után a Dózsa György út Ifjúsági úti csomóponthoz csatlakozó szakasza a terület belső feltáró útjává alakítható. A terület kapcsolatainak megosztásához javasoljuk a Szabó József utca átvezetését (vegyes forgalom) a Dózsa György útig.

A javasolt parkolási rendszer alapelve, hogy a területen belülrre kerülnek, felszín alatti elhelyezéssel a létesítmények átlagos napi működéséhez szükséges személygépkocsi és autóbusz - parkolók, a nagy rendezvények idején szükséges többlet – parkolók pedig a Keleti pályaudvar és a Novák piac területére. Az új Stadion kiszolgáló és VIP útvonala a Dózsa György út, illetve a Stefánia út – Egressy út csomópont felől közelíthető meg.

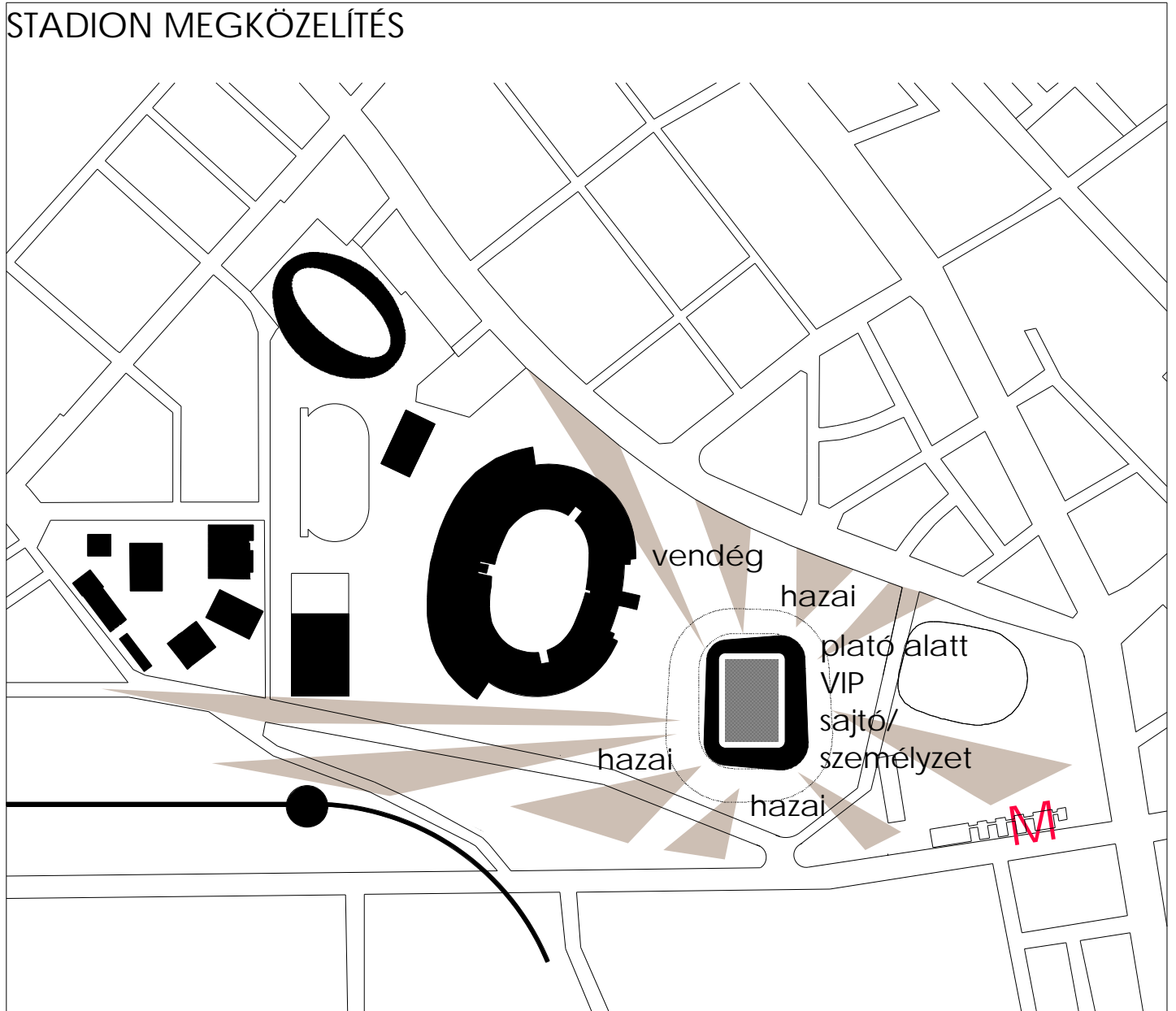
1. számú melléklet: TÖMEGKÖZLEKEDÉS

2. számú melléklet: PARKOLÓK

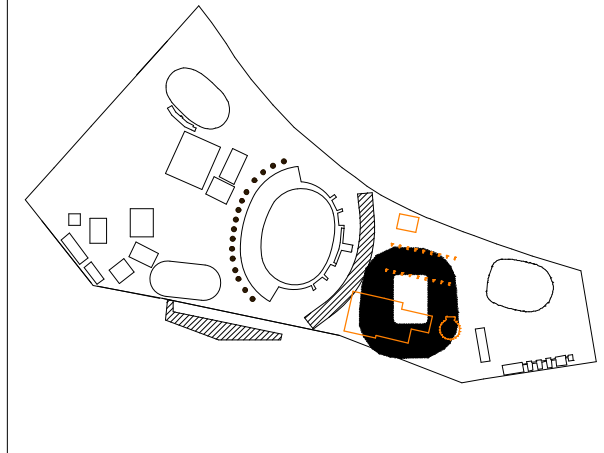

3. számú melléklet: STADION MEGKÖZELÍTÉS

4. számú melléklet: ÜTEMEZÉS

I. ÜTEM

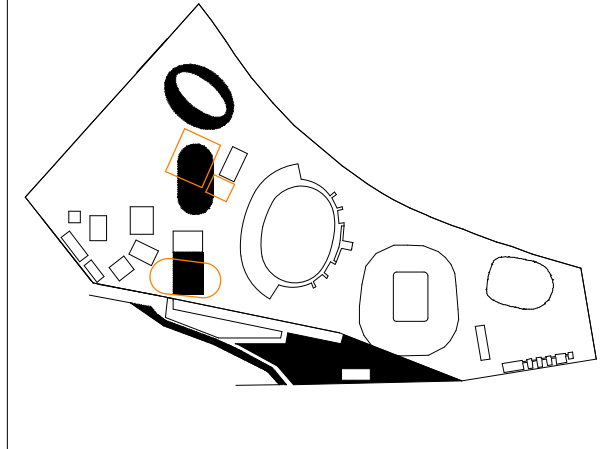
építés:

-futball Stadion, -I. ütem parkolók, -Puskás F. S. átalakítás

bontás: -SYMA csarnok, Körcsarnok

áthelyezés: -Dromosz szobrai, Atlétikai sátor

II. ÜTEM

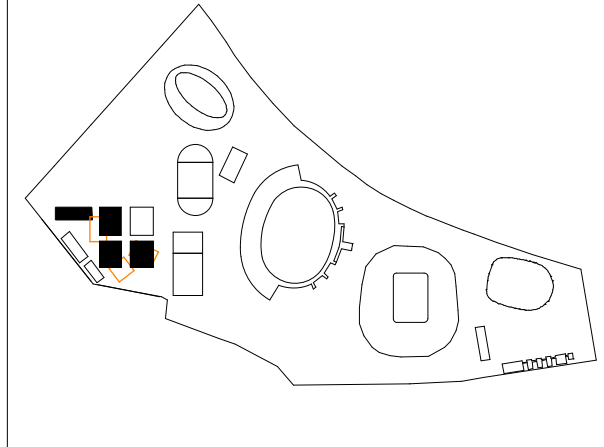
építés:

-úszó és vízilabda központ, -új Velodrom, -új atlétika

pálya, -Velodrom és atlétika pálya alatti parkolók

bontás: -Kisstadion áthelyezés: -Dózsa György út szakasza

III. ÜTEM

építés:

-bontott funkciók visszapótlása

bontás: -Játékcarnok, Jégszínház, KSI csarnok és

Fedett uszoda

5. számú melléklet: A DOMB

DOMB ÉS PLATÓ HULLÁMZÁSA

Az Istvánmező finoman hullámzik: az Aréna mesterséges dombja folytatódik az új stadionnál is, majd lassan lelejt a Puskás Ferenc Stadiont körülvevő, mélyebben fekvő területre, hogy aztán újabb emelkedéssel felvigyen az új uszoda nézőteréhez.

Az Istvánmező hétköznapi hatalmas területnek látszik. Egy szombati fociderbi vagy egy koncert alkalmával azonban ellepi a tömeg. Ilyenkor különösen fontos a gyalogos közönség, a gépjárműfeltöltés (buszok, parkolás), valamint kiemelt résztvevők (sportolók, VIP, média) szétválasztása. Ebből a szempontból jól működik az Aréna utcaszintről elemelt platója, ami alatt a közönség zavarása nélkül zajlik a rendezvény szervezése. Az Ifjúság utca által félbevágtott platót folytatva az új stadion környezetében is megtörténik a szétválasztás. A fedetté váló Ifjúság utca szervezi az új stadion kiszolgálását, a közönség zavarása nélkül.

